

Struktury i podziały społeczne cz. 2

- [Wprowadzenie](#)
- [Podsumowanie](#)
- [Symulacja interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Encyklopedia PWN*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 3.01.2020 r.].
- Źródło: *Konflikt personalny – energia twórcza czy niszcząca biznes?*, 7.04.2016 r., dostępny w internecie: publicrelations.pl [dostęp 4.01.2020 r.].
- Źródło: Z. Czekanowski, *Konflikt jako szczególny problem w zespole*, dostępny w internecie: tnkul.pl [dostęp 4.01.2020 r.].

- Źródło: CBOS, *Stosunek Polaków do nierówności społecznych. Komunikat z badań CBOS, 85/2017*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 3.01.2020 r.].

Struktury i podziały społeczne cz. 2

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Sprawiedliwość społeczna, nierówności społeczne i konflikt społeczny

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu sprawiedliwości społecznej, nierówności społecznych i konfliktów społecznych oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących sprawiedliwości społecznej, nierówności społecznych i konfliktów społecznych.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.
- Przeanalizujesz dane dotyczące poziomu życia.
- Wskażesz, czym jest sprawiedliwość społeczna.

Dla zainteresowanych

**Nierówności społeczne
a szanse życiowe**

Nierówności społeczne

Podsumowanie

Ćwiczenia

W lekcjach powtórkowych skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Repetytorium – Sprawiedliwość społeczna, nierówności społeczne i konflikt społeczny

Sprawiedliwość społeczna

[Sprawiedliwość społeczna](#) może być rozumiana na cztery zupełnie odrębne sposoby.

Egalitaryzm, czyli równość

Może to być równość warunków (takie same rezultaty mają osiągnąć wszyscy niezależnie od włożonego wysiłku) albo równość szans (nikt na starcie nie jest uprzywilejowany). Oczekiwania dotyczące równości dotyczą tak różnych zjawisk, jak: osiągnięcie dochody, poziom zamożności, możliwości do zdobycia osiągnięcia, ale też równość w zakresie wolności albo w zakresie prawa. Osiągnięcie wszystkich tych równości, a nawet pogodzenie wielu z nich (jak

równość dochodów i równość swobód (wolności) jest trudne, a czasem niemożliwe do osiągnięcia.

2

Merytokracja, czyli uznanie istnienia zróżnicowanej hierarchii (drabiny) nierówności społecznych jako sprawiedliwej, pod warunkiem że nagrody dla poszczególnych osób na każdym szczeblu tej drabiny są proporcjonalne do rzeczywistego wkładu, według zasady „każdemu według zasług i wkładu pracy”.

3

Zasada „sułtańska”, która jest charakterystyczna dla ustrojów autorytarnych i totalitarnych. Legitymizuje ona przywileje polityczne, ekonomiczne, kulturowe dla grup związanych ze strukturami władzy (nomenklatury), które służą ich reprodukcji, czyli ich stałemu odtwarzaniu w kolejnych pokoleniach.

4

Zasada tradycyjna, uznająca, że podziały oraz nierówności społeczne są trwałym, niezmiennym elementem struktury społecznej, usankcjonowanym często przez religię, ideologię czy instytucje – trudno je w związku z tym uznać za niesprawiedliwe.

Nierówności w społeczeństwie

Nierówności w społeczeństwie są pochodną (odbiciem) sposobu rozumienia sprawiedliwości społecznej. Generalnie można je podzielić na trzy typy: na nierówności społeczne, polityczne oraz ekonomiczne.

Nierówności społeczne

Mogą dotyczyć:

szans na osiągnięcie lepszej pozycji w strukturze społecznej przez jednostkę czy grupy;

braku proporcji pomiędzy wkładem jednostki w życie społeczne a tym, co zyskuje w zamian;

warunkiem sukcesu w tym zakresie jest często posiadanie:

a) kapitału kulturowego – kompetencji w zakresie radzenia sobie w życiu przekazywanych dzieciom głównie przez rodziców;

b) kapitału społecznego – znajomości „właściwych” ludzi ułatwiających awans społeczny.

Nierówności polityczne

Mogą dotyczyć:

nierównego statusu obywatelskiego – zarówno w zakresie praw i wolności osobistych, jak i politycznych;

tolerancji wobec ludzi innych wyznań, ras i religii;

dostępu i rekrutacji do elit władzy, prawa do stowarzyszania się, wolności poglądów.

Nierówności ekonomiczne

Mogą dotyczyć:

nierówności zarobków – bywa ona kwestionowana zarówno z egalitarnego punktu widzenia – sprzeciwu wobec zbyt wielkiej rozpiętości zarobków – jak i z punktu widzenia merytokratycznego, czyli poprzez domaganie się podobnych zarobków za taką samą pracę (np. kobiet i mężczyzn);

nierówności dochodów – dotyczy szczególnie poczucia niesprawiedliwości związanego ze zbyt dużym zróżnicowaniem dochodów, ale i z jego niejasnym pochodzeniem;

nierówności zamożności – może dotyczyć np. kwestionowania prawa do dziedziczenia własności.

Konflikt społeczny

Istnieją pewne okoliczności, w których [konflikty społeczne](#) będą się ujawniać najłatwiej.

Im większa spójność i silniejsze więzi grupowe, tym większe zagrożenie konfliktem wewnątrz grupy.

Im większy stopień wyłączenia elementów osobistych z konfliktu, tym bardziej walka jest zawzięta i bezlitosna.

Konflikty między grupami, które składają się z jednostek wcześniej powiązanych, są bardzo ostre.

Odwoływanie się do obiektywnych, ale sprzecznych z sobą wa społecznych może motywować poszczególne grupy do walki.

Spór o wspólne interesy, władzę polityczną, zasoby materialne o same reguły gry, a nawet o historię, odmienną „politykę historyczną” (interpretację historii z punktu widzenia interesu politycznego), zarzewiem konfliktu społecznego.

Jako system społeczny zdefiniujemy społeczeństwo, którego struktura funkcjonuje w oparciu o interakcje różnych grup, zróżnicowanie ról i pozycji społecznych oraz istnienie wspólnych norm i wartości.

Rozwiązywanie konfliktów

W warunkach demokratycznych konflikty wewnątrzsystemowe można rozwiązywać poprzez:

- procedury właściwe demokracji (poszukiwanie poparcia społecznego dla konsensusu poszczególnych stron, interesów czy wartości pozostających dotychczas w konflikcie);
- procedury o charakterze korporacyjnym, w których zazwyczaj biorą udział dwaj główni (przeciwni) aktorzy życia społecznego i których celem jest osiągnięcie porozumienia, konsensusu między stronami, a nie szukanie możliwie największego poparcia i zysku dla jednej strony.

Słownik

egalitaryzm

pogląd społeczno-polityczny, który zakłada, że wszyscy ludzie z urodzenia równi, a ich potrzeby jednakowe

konflikt społeczny

zjawisko nieuniknione dla wszystkich grup społecznych; wyrasta on na gruncie nagromadzonych sprzecznych emocji, a objawia się wybuchem wrogich i antagonistycznych postaw

merytokracja

system, w którym status społeczny osiągnąć można rzeczywistymi zasługami, a nie czynnikami, które są od jednostki niezależne (np. płeć, urodzenie, wiek)

nierówności społeczne

zjawisko społeczno-gospodarcze, odnoszące się do występujących rozbieżności w zasobach, władzy, dochodach w danych grupach społecznych; zjawisko to kontrastuje z poczuciem sprawiedliwości

sprawiedliwość społeczna

oznacza przyznanie człowiekowi tego, co z tytułu jego wkładu pracy lub zasług słusznie mu się należy, lub w ujęciu prawnym przyznanie każdej jednostce należnych jej praw wynikających z zasad demokracji

Symulacja interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj własną symulację.

Założ, że dane będą się zmieniać w następujący sposób:

- gospodarstw z wielką trudnością i z trudnością wiążących koniec z końcem będzie ubywać o 2.2 p.p. każdego roku;
- gospodarstw z pewną trudnością wiążących koniec z końcem będzie ubywać o 1.4 p.p. każdego roku;
- gospodarstw dość łatwo wiążących koniec z końcem będzie przybywać o 1.4 p.p. każdego roku;
- gospodarstw łatwo i bardzo łatwo wiążących koniec z końcem będzie przybywać o 0.6 p.p. każdego roku.

W którym roku w Polsce zanotowana zostanie przewaga gospodarstw, które nie mają problemów z wiązaniem końca z końcem (dość łatwo, łatwo i bardzo łatwo) nad tymi, które mają problemy (z wielką trudnością i z trudnością oraz z pewną trudnością)?

Symulacja 1

Dane podane w procentach.

Oprac. na podst.: GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski – raport z badania EU-SILC 2017*, Warszawa 2018, 21.02.2019 r., stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 224;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2016)*, Warszawa 2017, 29.12.2017 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 101;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2015)*, Warszawa 2017, 06.04.2017 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 101;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2014)*, Warszawa 2015, 12.01.2016 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 101;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, Warszawa 2014, 02.02.2015 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 101;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2012)*, Warszawa 2014, 19.03.2014 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 103;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2011)*, Warszawa 2012, 25.01.2013 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 105;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2010)*, Warszawa 2012, 10.01.2010 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 101;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2009)*, Warszawa 2011, 10.01.2010 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 105;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2008)*, Warszawa 2009, 10.01.2008 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 132;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2007)*, Warszawa 2009, 10.01.2008 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 86;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2006)*, Warszawa 2008, 10.01.2008 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.], s. 74;

GUS, *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2005)*, Warszawa 2011, 21.12.2006 r. stat.gov.pl [dostęp: 19.05.2020 r.].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Encyklopedia PWN*

Postawa, którą charakteryzuje przywiązanie do istniejącego (...) stanu rzeczy (wartości, obyczajów, praw, ustroju politycznego itp.) oraz niechętny stosunek do gwałtownych zmian i nowości.

Źródło: *Encyklopedia PWN*, dostępny w internecie: encyklopedia.pwn.pl [dostęp 3.01.2020 r.].

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Tekst przedstawia poglądy osoby, dla której pojęcie sprawiedliwości społecznej będzie najbliższe zasadzie...

☐ zasady tradycyjnej.

☐ egalitaryzmu.

☐ merytokracji.

☐ zasady „sułtańskiej”.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, czego mogą dotyczyć nierówności społeczne.

☐ nierówności zarobków

☐ wolności poglądów

☐ dysproporcji między wkładem jednostki w życie społeczne a tym, co zyskuje ona wzamian

☐ szans na osiągnięcie lepszej pozycji w strukturze społecznej przez jednostki lub grupy

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj polecenie.

I – Wszyscy obywatele są równi wobec prawa, mają takie same prawa.

II – Wszyscy obywatele mają równe szanse zdobycia wykształcenia i ogarnięcia wysokiej pozycji społecznej, o ile mają odpowiednie zdolności i chęci.

III – Wyrównany jest materialny poziom życia obywateli.

Dane liczbowe podawane są w procentach.

Oprac. na podst.: *Stosunek Polaków do nierówności społecznych*, „Komunikat z badań CBOS”, 85/2017, cbos.pl [online, dostęp: 03.01.2020].

Rozstrzygnij, który z czynników (społeczny, polityczny, ekonomiczny) był najmniej istotnym elementem równości w społeczeństwie według respondentów w 2017 roku. Swój wybór uzasadnij, wykorzystując dane z wykresu.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z tabelą i wykonaj ćwiczenie.

Czy, Pana(i) zdaniem, można powiedzieć, że obecnie w naszym kraju:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są wyższe:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są przeciętne:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są niższe:
wszyscy są równi wobec prawa	26%	32%	24%
wszyscy mają równe szanse, niezależnie od pochodzenia społecznego	28%	37%	29%
wszyscy mają równe szanse, niezależnie od sytuacji materialnej	20%	26%	19%

Czy, Pana(i) zdaniem, można powiedzieć, że obecnie w naszym kraju:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są wyższe:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są przeciętne:	Uważam, że dochody mojej rodziny w porównaniu z przeciętnymi dochodami rodzin w Polsce są niższe:
gwarantuje się wszystkim obywatelom przyzwoity poziom życia	27%	29%	19%

Źródło: CBOS, *Stosunek Polaków do nierówności społecznych. Komunikat z badań CBOS, 85/2017*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 3.01.2020 r.].

Podaj, na które pytanie zadane respondentom ankietowani odpowiadali w najbardziej zróżnicowany sposób.

Zapoznaj się z tabelą i wykonaj polecenie.

Odsetki odpowiedzi twierdzących na pytania dotyczące potencjalnego elektoratu

Potencjalne elektoraty głównych ugrupowań politycznych						
Oceniane stwierdzenia	Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	Platforma Obywatelska RP	Sojusz Lewicy Demokratycznej	Kukiz'15	Nowoczesna Ryszarda Petru	Trudno powiedzieć
Różnice pomiędzy bogatymi i biednymi w naszym kraju są zbyt duże	89%	81%	81%	84%	81%	81%
Różnice zarobków w Polsce są zbyt duże	83%	77%	75%	81%	79%	79%

Aby w przyszłości osiągnąć w Polsce dobrobyt, należy wysoko wynagradzać tych, którzy dobrze pracują	87%	92%	97%	97%	95%	!
Obowiązkiem rządu powinno być zmniejszenie różnic pomiędzy dobrze i źle zarabiającymi	84%	67%	64%	72%	67%	!
Energiczni przedsiębiorcy muszą dobrze zarabiać, aby rozwijała się polska gospodarka	76%	82%	82%	68%	75%	!
Nierówności dochodów są niezbędne dla postępu gospodarczego	52%	46%	30%	51%	44%	!

Źródło: CBOS, *Stosunek Polaków do nierówności społecznych. Komunikat z badań CBOS, 85/2017*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 3.01.2020 r.].

Podaj nazwę partii politycznej, której potencjalny elektorat jest w największym stopniu zwolennikiem egalitaryzmu ekonomicznego. Swoje zdanie uzasadnij, odnosząc się do danych z tabeli.

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się z grafiką i wykonaj polecenie.

Współczynnik Giniego to stosowana w świecie miara rozkładu dochodów, w której za 100 przyjmuje się społeczeństwo skrajnych nierówności, a za 0 absolutne ich wyrównanie.

Oprac. na podst.: *Maleją różnice w dochodach Polaków*, obserwatorfinansowy.pl [online, dostęp: 04.01.2020].

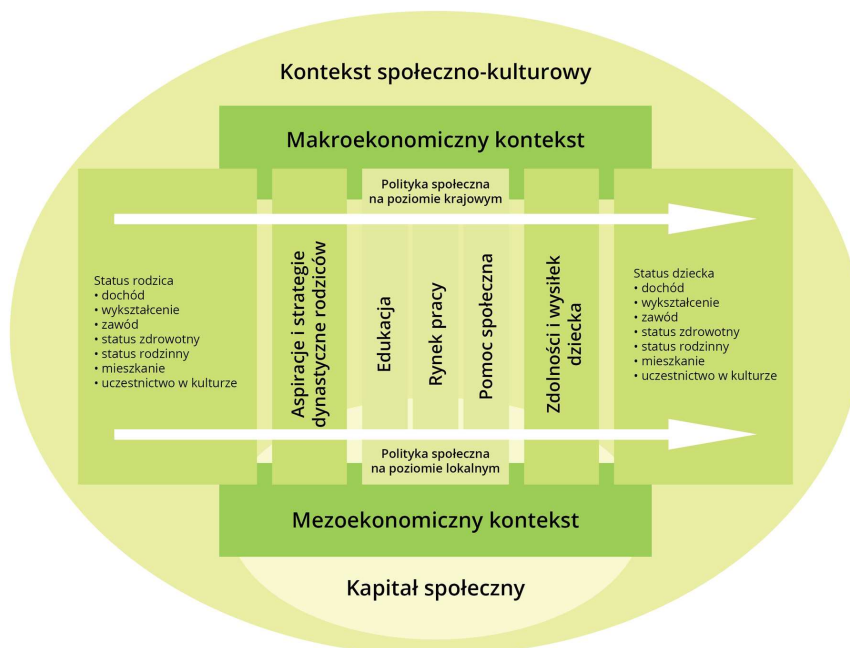
Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Porównaj rozwarstwienie społeczne występujące w miastach i wsiach w Polsce w latach 2004–2016. Podaj dwa wnioski.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z schematem graficznym i wykonaj polecenie.

Oprac. na podst.: W. Woźniak, *Nierówności społeczne i ich dziedziczenie jako problem strukturalny i polityczny*, s. 80.

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Na podstawie schematu podaj, co wpływa na istnienie dziedziczenia nierówności społecznych. Wymień cztery czynniki.

1.

2.

3.

4.

Przeczytaj tekst źródłowy i wykonaj polecenie.

“ ***Konflikt personalny – energia twórcza czy niszcząca biznes?*** ”

Omawiając konflikt, warto oprzeć się o funkcjonujące i sprawdzone modele, w tym wypadku o tzw. Trójkąt Galtunga. Kiedy pomiędzy stronami pojawia się sytuacja sprzeczności – zdań, opinii, interesów – często wynika ona z tunelowego postrzegania oraz z jednostronnej interpretacji konkretnej sytuacji i nadawania błędnego znaczenia intencjom drugiej strony konfliktu. Wpływa to na zachowania stron wobec siebie, które zamiast dążyć do porozumienia, antagonizują się. Z kolei jednostronna interpretacja tych zachowań przez drugą stronę wpływa na umacnianie się w swoim zdaniu oraz usztywnianiu postawy wobec partnera konfliktu (...) – żadna ze stron nie słucha, jest pewna swojego stanowiska oraz tego, że dopóki druga strona się nie zmieni i nie zaakceptuje proponowanego rozwiązania, porozumienie jest niemożliwe.

Źródło: *Konflikt personalny – energia twórcza czy niszcząca biznes?*, 7.04.2016 r., dostępny w internecie: publicrelations.pl [dostęp 4.01.2020 r.].

Na podstawie tekstu wymień etapy kształtowania się konfliktu według tzw. Trójkąta Galtunga.

Przeczytaj tekst źródłowy i wykonaj zadanie.

((Z. Czekanowski

Konflikt jako szczególny problem w zespole

Ludzie pracują razem i spędzają ze sobą większość czasu. Wszystkie sprawy, które ich dotyczą, nie zawsze kończą się bezkonfliktowo. (...)

Konflikt przejawia się różnie. Pracownicy, którzy są weń uwikłani, mogą ze sobą konkurować, obgadywać się za plecami, krzyczeć na siebie, wycofać się. W firmie, w której nie ma konfliktu, pracownicy mogą natomiast popaść w samozadowolenie i apatię. Szkodzi to wynikom pracy i innowacji firmy.

Umiarkowany poziom konfliktu może wpłynąć na motywację, kreatywność, innowację oraz inicjatywę, w rezultacie zwiększać efektywność firmy. Nadmierne natężenie konfliktu prowadzi do (...) skutków, takich jak: wrogość, brak współpracy, demotywacja, zmniejszenie zaangażowania w wykonywaną pracę.

Źródło: Z. Czekanowski, *Konflikt jako szczególny problem w zespole*, dostępny w internecie: tnkul.pl [dostęp 4.01.2020 r.].

Rozważ, jakie skutki niesie ze sobą konflikt w miejscu pracy.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Sprawiedliwość społeczna, nierówności społeczne i konflikt społeczny

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

I. Człowiek i społeczeństwo.

Uczeń:

1) wyjaśnia, czym są potrzeby człowieka, i ustala ich hierarchię, uwzględniając społecznie akceptowany system aksjologiczny;

7) przedstawia podstawowe metody rozwiązywania konfliktów (mediacja, negocjacje, arbitraż) oraz zalety i wady wskazanych rozwiązań;

8) charakteryzuje współczesne społeczeństwo i analizuje jego cechy (otwarte, postindustrialne, konsumpcyjne, masowe i informacyjne).

II. Społeczeństwo obywatelskie.

Uczeń:

9) interpretuje wyniki badań opinii publicznej; porównuje wyniki sondaży z rzeczywistymi postawami lub zachowaniami (np. sondaży przedwyborczych oraz rezultatów wyborów), formułuje hipotezy dotyczące przyczyn różnic przekraczających wartość błędu statystycznego.

Zakres rozszerzony

I. Człowiek w społeczeństwie.

Uczeń:

3) wyjaśnia pojęcie postawy oraz przedstawia uwarunkowania procesu kształtowania i zmiany postaw;

4) charakteryzuje na przykładach różne rodzaje norm społecznych (w tym ich genezę), wyjaśnia mechanizm kontroli społecznej oraz skutki łamania tych norm;

11) przedstawia zasady i metody kreatywnego rozwiązywania problemów; analizuje uwarunkowania prawidłowego procesu decyzyjnego, wspomagające rozwiązywanie problemów osobistych i grupowych.

II. Różnorodność kulturowa.

Uczeń:

2) charakteryzuje wiejską społeczność tradycyjną; wskazuje na różnice między społeczeństwem przemysłowym i poprzemysłowym.

III. Struktura społeczna i problemy społeczne.

Uczeń:

4) przedstawia strukturę warstwową współczesnego społeczeństwa polskiego;

6) porównuje skalę nierówności społecznych w Rzeczypospolitej Polskiej i wybranym państwie, wyjaśniając związek między nierównościami społecznymi a nierównością szans życiowych;

7) charakteryzuje wybrany problem życia społecznego w Rzeczypospolitej Polskiej; rozważa różne możliwości jego rozwiązania;

8) przedstawia przyczyny i skutki konfliktu społeczno-ekonomicznego w wybranym państwie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących sprawiedliwości społecznej, nierówności społecznych i konfliktów społecznych;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń;
- analizuje dane dotyczące poziomu życia;
- wskazuje, czym jest sprawiedliwość społeczna.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- mapa mentalna;
- analiza tekstu źródłowego;
- wzajemne odpytywanie się;
- odpowiadam za ciebie;
- kostka mentalna.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do Internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery;
- kartki z cyframi (tyle kartek, ile grup).

Przebieg zajęć:

Przed lekcją uczniowie mają za zadanie przypomnieć sobie wiadomości dotyczące sprawiedliwości społecznej, nierówności społecznych i konfliktów społecznych z e-podręcznika, w celu aktywnego uczestnictwa w lekcji podsumowującej.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i cele lekcji.
2. Uczniowie mają na tablicy uzupełnić schematycznie mapę mentalną dotyczącą „sprawiedliwości, nierówności i konfliktu społecznego”. Odpowiedzi uczniów zapisywane są na tablicy, na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją lub własnych obserwacji.
3. Następnie prowadzący wyjaśnia, że dzisiaj będzie praca w małych grupach 3-4-osobowych (dobrać uczniów tak, aby w każdej z nich był 1 lub 2 uczniów mocnych – dobrych, którzy będą pomagać w razie potrzeby słabszym).

Faza realizacyjna

1. Każda grupa ma przydzielony numer, aby w późniejszej fazie lekcji można było wskazać, kto ma odpowiadać lub zadawać pytanie. Grupy otrzymują także kartki i markery.
2. Nauczyciel wyznacza czas, w którym grupy pracują na materiałach z e-podręcznika: wiadomościach, tekstach źródłowych i symulacji interaktywnej, wyjaśniając i tłumacząc sobie wzajemnie utrwalany materiał oraz układając pytania dla grup przeciwnych (w zależności od klasy do 3 pytań).
3. Podczas pracy uczniów nauczyciel przygotowuje tabelę, w której będzie zapisywać punktację poszczególnych grup.
4. Po wyznaczonym czasie nauczyciel wspólnie z uczniami ustala kryterium oceniania za udzielone odpowiedzi i zasady, według których będą odpowiadać. Grupa, która zadaje pytanie, wybiera osobę do odpowiedzi. Jeśli ktoś będzie miał problem z odpowiedzią, może wybrać z grupy kolegę do pomocy; po udzieleniu odpowiedzi następuje przyznanie punktów przez grupę, która zadaje pytanie wraz z informacją zwrotną – uzasadnieniem.

Podczas pracy uczniów nauczyciel jest tylko koordynatorem działań i obserwatorem w razie konieczności wyjaśnia sporne kwestie. Podczas lekcji uczniowie słabsi mają zapewnioną pomoc i wsparcie.

5. Gdy grupy wyczerpią wszystkie przygotowane pytania, następuje podsumowanie.

Faza podsumowująca

1. Jako podsumowanie lekcji rzucamy kostkę do jednego z uczniów i prosimy o jej złapanie oraz udzielenie odpowiedzi na pytanie, które na niej zobaczył.

Pytania na ściankach kostki:

1. Czego jeszcze chcesz się dowiedzieć podczas dzisiejszej lekcji? 2. Jak twoim zdaniem najlepiej nauczyć kogoś tego materiału? 3. Co z tej lekcji jest dla ciebie ważne? 4. Co cię zaskoczyło podczas dzisiejszej lekcji? 5. Co z tej lekcji powinniśmy zapamiętać? 6. Znak zapytania.

Jeśli wypadnie znak zapytania, uczeń sam wybiera pytanie, które chciałby zadać. Następnie uczeń odrzuca kostkę do następnej osoby.

2. Nauczyciel ocenia uczniów według ustalonego wspólnie kryterium.

Praca domowa:

Utrwalić powtarzany materiał do sprawdzianu.

Wykonać samodzielnie ćwiczenia w e-podręczniku.

Podczas koordynowania pracą uczniów nauczyciel zauważy, która grupa lub uczniowie mają braki w danym materiale, może wówczas zadać dodatkową pracę domową, aby uzupełnić zaległości.

Materiały pomocnicze:

Encyklopedia PWN, encyklopedia.pwn.pl.

Stosunek Polaków do nierówności społecznych, „Komunikat z badań CBOS”, 85/2017, cbos.pl.

Maleją różnice w dochodach Polaków, obserwatorfinansowy.pl.

W. Woźniak, *Nierówności społeczne i ich dziedziczenie jako problem strukturalny i polityczny*, s. 80.

Konflikt personalny - energia twórcza czy niszcząca biznes?, publicrelations.pl.

Z. Czekanowski, *Konflikt jako szczególny problem w zespole*, s. 288, tnkul.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Zasoby multimedium można wykorzystać do przygotowania w grupach pytań do krzyżówki w programie quizizz.com, które będą użyte jako podsumowanie lekcji.